

Utbildningsdepartementet

Statens skolverk
106 20 STOCKHOLM

Uppdrag att föreslå förändringar inom vård- och omsorgsprogrammet

Regeringens beslut

Statens skolverk får i uppdrag att föreslå förändringar av vård- och omsorgsprogrammet inom gymnasieskolan. Skolverket ska lämna förslag om en särskild inriktning inom programmet som ger behörighet till högskolestudier för de elever som vill utbilda sig till exempelvis sjuksköterskor. I uppdraget ingår också att överväga om det är lämpligt att möjliggöra en särskild examen för undersköterskor inom ramen för yrkesexamen på vård- och omsorgsprogrammet. Förslagen ska syfta till att både underlätta för de elever som avser att studera vidare till exempelvis sjuksköterska och öka intresset för programmet.

1. Nationella inriktningar

Skolverket ska föreslå namn, innehåll och utformning när det gäller två inriktningar inom vård- och omsorgsprogrammet. En av inriktningarna ska ge behörighet enligt områdesbehörighet A14 enligt Högskoleverkets föreskrifter (HSVFS 2007:8) om områdesbehörigheter. Den andra inriktningen ska syfta till att eleven etableras på arbetsmarknaden efter erhållen yrkesexamen. Om det finns särskilda skäl får verket föreslå ytterligare en eller flera inriktningar. Vid utformningen av förslagen ska Skolverket beakta skolornas möjligheter att få ett rimligt elevunderlag till respektive inriktning.

1 a. Gymnasiegemensamma och programgemensamma ämnen

Uppdraget under punkten 1 omfattar inte de gymnasiegemensamma ämnena, men om Skolverket kommer fram till att förändringar behöver göras avseende de programgemensamma ämnena ska förslagen inkludera sådana ändringar. Verket ska i så fall beakta att omfattningen av de programgemensamma ämnena ska vara tillräcklig för att ge programmet en kärna och identitet.

2. Undersköterskeexamen

Skolverket ska utreda om det är lämpligt att utfärda en särskild undersköterskeexamen – som underkategori till yrkesexamen – inom vård- och omsorgsprogrammet.

3. Författningsförslag

Skolverket ska lämna de författningsförslag som uppdraget under punkterna 1 och 1 a föranleder.

4. Genomförande och redovisning av uppdraget

Vid genomförandet av uppdraget ska Skolverket samråda med det nationella programrådet för vård- och omsorgsprogrammet. Verket ska vidare samråda med företrädare för universitet och högskolor och med berörda myndigheter som t.ex. Universitets- och högskolerådet och Socialstyrelsen samt med kommuner och berörda organisationer som Sveriges Kommuner och Landsting.

Skolverket ska redovisa förslagets konsekvenser för den kommunala vuxenutbildningen. Verket ska även redovisa de ekonomiska konsekvenserna av sina förslag. Om något av Skolverkets förslag påverkar den kommunala självstyrelsen, ska dess konsekvenser och de särskilda avvägningar som föranlett förslaget särskilt redovisas.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 15 oktober 2013.

Ärendet

Regeringen beslutade den 1 februari 2007 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå en framtida struktur för gymnasieskolans studievägar (dir. 2007:8). I mars 2008 lämnade utredaren sitt betänkande *Framtidsvägen – en reformerad gymnasieskola* (SOU 2008:27). I betänkandet föreslog utredaren att programmet för vård och omsorg skulle leda till en yrkesexamen och ha en yrkesutgång mot undersköterska. Vidare föreslog utredaren att programmet inte skulle ha några nationella inriktningar. Bland remissinstanserna var flera positiva till utredarens förslag om att programmet skulle utformas utan inriktningar. Samtidigt fanns det remissinstanser som påpekade att fler yrkesutgångar behövde lyftas fram, bl.a. Skolverket och Svenska Kommunalarbetareförbundet. Vidare var exempelvis Sveriges Kommuner och Landsting kritiskt till att eleverna inte skulle få behörighet till högskolestudier och pekade på att mer än 25 procent av eleverna på programmet söker sig till högre studier.

I maj 2009 överlämnade regeringen propositionen *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan* (prop. 2008/09:199) till riksdagen. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8). I propositionen föreslog regeringen att en gymnasieexamen skulle avläggas som yrkesexamen eller högskoleförberedande examen. Regeringen tog dock inte ställning när det gäller nationella inriktningar på

vård- och omsorgsprogrammet utan framhåll att denna fråga, liksom frågan om vilka yrkesutgångar programmet skulle kvalificera för, behövde utredas ytterligare av Skolverket. Regeringen konstaterade vidare att vård- och omsorgsprogrammet utgör en rekryteringsgrund för framför allt sjuksköterskeutbildningen och aviserade i propositionen att Skolverket borde ges i uppdrag att överväga vilka behörighetsgivande kurser som borde erbjudas på programmet.

Den 1 oktober 2009 beslutade regeringen att uppdra åt Skolverket att förbereda de förändringar av gymnasieskolan som föreslogs i propositionen. Uppdraget innebar bl.a. att föreslå inriktningar för respektive program. Av Skolverkets redovisning av uppdraget framgår att verket stödjer utredarens förslag att vård- och omsorgsprogrammet inte ska ha några nationella inriktningar.

I förordningen (SKOLFS 2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program anges att eleverna, efter examen från vård- och omsorgsprogrammet, ska ha de kunskaper som behövs för att arbeta inom hälso- och sjukvård och socialtjänst. Inom programmet ska eleverna också ges möjligheter att läsa kurser som förbereder för högskolestudier inom främst dessa områden. Vidare anges att programmet inte har några inriktningar, men att det ger möjlighet till specialisering inom ramen för programfördjupningen.

Skälen för regeringens beslut

Efterfrågan på utbildad arbetskraft inom vård och omsorg beräknas öka kraftigt fram till 2030. Med nuvarande utbildningsdimensionering, och om ungdomars studieval inte ändras, kommer bristen enligt Statistiska centralbyrån att bli mycket omfattande på sikt: sammanlagt 150 000 utbildade kommer att saknas inom vården och omsorgen 2030. Framför allt gäller detta gymnasialt omvårdnadsutbildade, men det kommer även att bli brist på sjuksköterskor. Vidare kommer vård- och omsorgsutbildad personal att behöva ha goda kunskaper inom områden som aktualiseras med anledning av den demografiska utvecklingen.

Regeringen har i de två senaste budgetpropositionerna uppmärksammat behovet av högskoleutbildad arbetskraft inom hälso- och sjukvården (prop. 2011/12:1 och prop. 2012/13:1). I budgetpropositionen för 2013 (prop. 2012/13:1) föreslås en utökning av nybörjarplatserna när det gäller bl.a. sjuksköterskeutbildningarna. Vidare anges att regeringen överväger att i kommande budgetpropositioner återkomma om en fortsatt volymökning av sjuksköterskeutbildningen.

Regeringen anser emellertid att åtgärder behöver vidtas även i anslutning till vård- och omsorgsprogrammet, bl.a. eftersom allt färre söker sig till vård- och omsorgsutbildningen jämfört med tidigare. Skolverkets elevstatistik visar även att flertalet av eleverna på programmet går vidare till högskolestudier – inom främst ämnesområdet vård och omsorg – efter fullföljd utbildning i gymnasieskolan (tre år).

Även om det i dagsläget finns möjlighet att inom programfördjupningen i kombination med det individuella valet välja kurser som ger behörighet för högskolestudier till sjuksköterska, anser regeringen att en särskild inriktning som ger behörighet till högskolan skulle kunna bidra till en ökad tydlighet för de elever som avser att studera vidare till exempelvis sjuksköterska. Dessa elever skulle därigenom kunna få dels den särskilda högskolebehörigheten (A14), dels sådan relevant yrkeskunskap som bara vård- och omsorgsprogrammet kan ge.

På regeringens vägnar

Jan Björklund

Linnéa Lindberg

Kopia till

Finansdepartementet/ BA, KE
Statens skolinspektion
Universitets- och högskolerådet
Sveriges Kommuner och Landsting